

A close-up portrait of a woman with light-colored eyes, looking slightly to the right. She is wearing a red headscarf with gold trim and a white ruffled collar. Her dress is red with a gold and red beaded border.

Philippa Gregory

KRÁLOVNIN
ŠAŠO

KRÁLOVNIN ŠAŠO

PHILIPPA GREGORY

KRÁLOVNIN
ŠAŠO

Z angličtiny preložil Otakar Kořínek

slovar

Copyright © Philippa Gregory Ltd. 2003
Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., Bratislava 2022
Translation © Otakar Kořínek 2022
Cover photography © Richard Jenkins 2022

ISBN 978-80-556-5450-8

Všetky práva vyhradené. Nijaká časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť v nijakej forme, žiadnymi prostriedkami, ani elektronickými, ani mechanickými, ani vo forme fotokópií, nahrávok, prostredníctvom súčasného a ani budúceho informačného systému a podobne, bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

Anthony

Leto 1548

Vzrušené, chichotajúce sa dievča bežalo v záhrade zaliatej slnkom pred nevlastným otcom, ale nie tak rýchlo, aby ho nemohol dobehnúť. Jeho nevlastná matka sedela v altánku obrastenom ružami a s úsmevom hľadela na štrnásťročné dievča a pekného muža, ktorý ho na upravenom trávniku naháňal okolo širokých kmeňov stromov, odhodlaná vidieť v nich iba to najlepšie – dievča, ktoré vychovávala, a muža, ktorého roky obdivovala.

Muž chytil dievčinu za lem rozviatych šiat a na okamih ju dobehol. „Pokuta!“ vykrikoval, približiac tmavú tvár k jej zapýreným lícam.

Obaja vedeli, aká pokuta to bude. Vykĺzla mu zo zovretia ako živé striebro a rozbehla sa k ozdobnej fontáne so širokou kruhovou nádržou. Vo vode pomaly plával tučný kaprík. Keď sa Alžbeta naklonila, aby ho chytila, na hlidine sa zrkadlila jej vzrušená tvár.

„Nechytíš ma!“

„Vieš, že chytím!“

Predklonila sa ešte hlbšie, aby videl jej drobné prsia vo štvorcovom výstrihu zelených šiat. Pocítila na sebe jeho pohľad a líca jej ešte väčšími zrumeneli. Muž pobavene a vzrušene pozoroval, ako jej krk zalieva sýta červeň.

„Chytím si ťa, kedykoľvek budem chcieť!“ zvolal a myslel na flirtovanie, ktoré sa skončí v posteli.

„Tak si po mňa pod!“ zvolala, hoci presne nevedela, na čo ho vyzýva. Chcela len počuť, ako za ňou beží po tráve, vnímať, ako za ňou vystiera ruky, a zo všetkého najviac pocítiť, ako ju zovrie v náručí, ako si ju pritisne k svojmu príťažlivému telu, na líci pocítiť drapľavú výšivku jeho kabátca a tlak jeho stehna na nohách.

Krátko zvyškla a uháňala po cestičke lemovanej tismi vedúcej zo záhrady k rieke. Kráľovná s úsmevom dvihla hlavu od vyšívania a videla, ako sa jej milovaná nevlastná dcéra stráca medzi stromami a jej driečny manžel beží pár krokov za ňou. Znova sklopila pohľad k vyšívaniu a už nevidela, ako Alžbetu dobehol, zakrútil ňou vo vzduchu, oprel ju o červeno sfarbený kmeň tisu a pritisol jej ruku na pootvorené ústa.

Alžbetine čierne oči vzrušene zaiskrili, ale nebránila sa. Keď si uvedomil, že sa nechystá kričať, odtiahol ruku a sklonil tmavú hlavu.

Alžbeta pocítila na perách jemný dotyk fúzov, vdychovala omamnú vôňu vlasov a pokožky. Zavrela oči, zaklonila hlavu a ponúkla jeho bozkom pery, šiju a prsia. Keď jej zľahka dráždil zubami pokožku, nebola už rozchichotaným dieťaťom, ale mladou ženou v ošiali prvej lúbostnej túžby.

Pomaly uvoľnil zovretie na jej páse a zakrádal sa rukou po pevne zašnurovanom korzete k výstrihu šiat, aby jej tam mohol vklázať prstom a poláskat prsia. Bradavku mala stvrdnutú od vzrušenia a potešene zastonala, čo v ňom vyvolalo pridusený smiech nad týmto predvídateľným prejavom ženskej túžby.

Alžbeta sa k nemu pritisla celým telom a on jej vnikol stehnom medzi nohy. Zaplavila ju zvedavosť. Túžila dozvedieť sa, čo bude nasledovať.

Keď sa pohol, akoby chcel odstúpiť, objala ho okolo pliec a znova ho k sebe pritiahla. Skôr vnímala, ako videla potešený úsmev Toma Seymoura nad jej zraniteľnosťou, keď sa ústami pritisol k jej ústam a vnikol do nich jazykom. Rozpoltená medzi túžbou a znechutením z toho nezvyčajného pocitu mu vystrčila jazyk v ústrety a pocítila tú úžasnú dôvernosť trúfalého bozku s dospelým mužom.

Zrazu toho bolo na ňu priveľa a odtiahla sa, ale on vedel, že od tej chvíle jej bude v žilách pulzovať rytmus tohto tanca, ku ktorému ho sama tak ľahkomyselne vyzvala. Chytil lem jej brokátovej sukne a vyhrnul jej ju, tak aby ju mohol skúsenou rukou pohladkať po stehnách pod spodničkou. Mimovoľne zovrela nohy, keď sa s vypočítanou nehou chrptom ruky obtieral o jej skryté miestečko. Pri vyzývavom dotyku jeho hánok celá zmäkla. Cítil, ako sa pod ním takmer roztápa. Keby ju pevne nedržal okolo pása, klesla by do trávy. V tej chvíli vedel, že by tam pod stromom v kráľovninej záhrade mohol mať kráľovu dcéru, princeznú Alžbetu. Bola stelesnením panenskej čistoty, ale v skutočnosti len o čosi lepšia než pobeľlica.

Pri zvuku blížiacich sa krokov sa rýchlo obzrel. Pustil jej šaty a postrčil ju za seba z dohľadu. Z Alžbetinej tváre by každý vyčítal, aká je vzrušená

a roztúžená. Obával sa, že prichádza kráľovná, jeho manželka, ktorej lásku každým dňom zneuctoval, keď jej rovno pod nosom zvädzal Alžbetu, dcéru Henricha VIII., ktorú zverili do jej starostlivosti. Kráľovná Katarína, ktorá sedela pri smrteľnej posteli Henricha VIII., ale snívala o tomto mužovi.

Na cestičke pred ním však nestála kráľovná, ale akési malé deväťročné dievča s veľkými vážnymi tmavými očami a bielym španielskym čepčekom zviazaným pod bradou. Dievča nieslo dve knihy previazané kníhkupcovou páskou a hľadelo naňho so zdržanlivým záujmom, akoby všetko videlo a chápalo.

„Kde si sa tu vzala?“ zvolal s predstieranou radosťou. „Ale si ma vyľakala! Myslel som, že si dajaká víla, keď si sa tu tak zrazu vynorila.“

Dievčinka sa pri jeho nápadne hlasnom privítaní trochu zamračila, ale hneď pomaly odpovedala s výrazným španielskym prízvukom. „Prepáčte, pane. Otec ma poslal, aby som odniesla tieto knihy pánu Thomasovi Seymourovi, a povedali mi, že vás nájdem v záhrade.“

Podávala mu knihy a Tom Seymour k nej pristúpil a vzal si ich. „Ty si teda kníhkupcova dcéra,“ vyhlásil bodro. „Toho kníhkupca zo Španielska.“

Súhlasne sklonila hlavu, ale nespúšťala z neho skúmavý pohľad.

„Na čo sa tak dívaš, dieťa?“ spýtal sa s vedomím, že Alžbeta si za ním náhlivo upravuje šaty.

„Dívala som sa na vás, pane, ale videla som čosi strašné.“

„Čo také?“ spýtal sa. Zľakol sa, čo povie – že videla anglickú princeznú, ktorá sa tisne chrbtom k stromu s vyhrnutou sukňou ako dajaká pobehlica a jeho, ako jej rukou šmátra pod spodničkou.

„Videla som za vami popravisiko,“ odvetilo to čudné dieťa a potom sa obrátilo a odchádzalo, akoby si splnilo úlohu a v tej záhrade zaliatej slnkom už nemalo čo robiť.

Tom Seymour sa zvrtol k Alžbete, ktorá si prstami česala rozstrapatené vlasy a stále sa chvela od túžby. Vystrela k nemu ruky, chcela ho objať.

„Počula si to?“

Alžbeta privrela čierne oči. „Nie,“ odvetila malátne. „Hovorila niečo?“

„Povedala, že za mnou videla popravisiko!“ Otriaslo to ním viac, ako si chcel pripustiť. Naoko sa rozosmial, ale v jeho smiechu zaznieval strach.

Alžbeta pri zmienke o popravisiku okamžite vytriezvela. „Prečo by také čosi hovorila?“ vyhrkla.

„Boh vie,“ odvetil. „Hlupaňa malá. Možno si poplietla slová, je cudzinka. Asi mala na mysli trón. Asi za mnou videla trón!“

Ale ani tento pokus o vtíp nezabral, lebo v Alžbetiných predstavách trón a popravisiko nemali od seba ďaleko. Z tváre sa jej vytratila farba, zbledla od strachu.

„Kto to je?“ spýtala sa znepokojene. „Pre koho pracuje?“

Obrátil sa za dievčaťom, ale to už zmizlo. Po cestičke sa k nim pomaly blížila jeho manželka, brucho zaoblené tehotenstvom.

„Ani slovo,“ upozornil rýchlo Alžbetu. „Ani slovo o tom, srdiečko. Tvoju nevlastnú matku by to zbytočne rozrušilo.“

Nemusel jej nič vysvetľovať. Pri prvom náznaku nebezpečenstva bola v strehu, prihládzala si šaty, vedela, že musí hrať svoju úlohu, aby prežila. Na Alžbetinu dvojtvárnosť sa mohol vždy spoľahnúť. Mala len štrnásť rokov, ale od smrti svojej matky sa celých dlhých dvanásť rokov každý deň cvičila v ume-ní pretvárkou. A bola dcérou klamárkou – dvoch klamárov, pomyslel si nenávisť-ne. Možno pociťovala túžbu, ale vždy si uvedomovala nebezpečenstvo a ne-nechala sa ovládnuť žiadostivosťou. Chytil ju za chladnú ruku a viedol ju po cestičke k svojej manželke Kataríne. Vyčaril veselý úsmev. „Konečne som ju chytil!“ zvolal.

Rozhliadol sa, ale to dieťa nikde nevidel. „Poriadne sme sa prebehli,“ dodal.

Tým dieťaťom som bola ja a vtedy som prvý raz videla princeznú Alžbetu. Vlhkú od túžby, rozochvenú žiadostivosťou, obtierajúcu sa ako mačka o man-žela inej ženy. Aj Toma Seymoura som vtedy videla prvý raz, ale aj naposledy. Do roka bol na popravisiku obvinený zo zrady a Alžbeta trikrát poprela, že by ho poznala viac než len zbežne.

Zima 1552 – 1553

„Pamätám si to!“ tvrdila som rozčúlene otcovi v člne plávajúcom proti prúdu Temže. „Otec, pamätám si to! Pamätám si tie záhrady zvažujúce sa k rieke a nádherné domy aj deň, keď si ma poslal odnieť knihy tomu anglickému lordovi a zastihla som ho v záhrade s princeznou.“ Usmial sa na mňa, hoci sa mu v tvári zračila únava z dlhej cesty. „Naozaj, dieťa?“ spýtal sa ticho. „To bolo pre nás šťastné leto. Povedala...“ Odmlčal sa. Matkino meno sme nikdy nespomínali, ani keď sme boli sami. Najprv zo strachu pred tými, ktorí ju zabili a mohli by ísť aj po nás, a teraz zo žiaľu a tiež preto, že sme sa museli skrývať pred inkvizíciou. Žiaľ bol náš neustály spoločník.

„Budeme tu bývať?“ spýtala som sa s nádejou v hlase, hľadiac na nádherné paláce pri rieke a upravené trávniky. Po rokoch cestovania som túžila po novom domove.

„Tu nie, tu je to priveľmi honosné,“ odvetil láskavo. „Musíme začať skromne, Hannah, v dajakom malom obchodíku. Musíme si vybudovať nové životie. A keď sa usadíme, prestaneš nosiť chlapčenské šaty a znova sa budeš obliekať ako dievča... a vydáš sa za mladého Daniela Carpentera.“

„A prestaneme utekať?“ spýtala som sa ticho.

Otec zaváhal. Utekali sme pred inkvizíciou tak dlho, že sme už ani nedúfali, že raz nájdeme bezpečné útočisko. Utiekli sme ešte v tú noc, keď moju matku cirkevný súd uznal vinnou z toho, že je židovka – falošná kresťanka, maranka –, a boli sme dávno preč, keď ju odovzdali občianskemu súdu, ktorý rozhodol, že má byť upálená na hranici. Ušli sme od nej ako dvaja Judáši Iškariotskí, aby sme si zachránili kožu, hoci otec ma neskôr znova a znova so slzami v očiach presviedčal, že sme ju nijako nemohli zachrániť. Keby sme

zostali v Aragone, prišli by si aj po nás a zomreli by sme všetci traja. Keď som tvrdila, že by som radšej zomrela, než žila bez nej, s nesmiernym smútkom mi povedal, že časom zistím, že život je to najvzácnejšie zo všetkého. Jedného dňa pochopím, že matka s radosťou obetovala svoj život, len aby zachránila môj.

Najprv nás prepašovali cez hranicu do Portugalska piráti, ktorí obrali otca o posledný groš a nechali mu len rukopisy a knihy, pretože tie im boli nanič. Potom sme sa plavili loďou do Bordeaux, počas búrky sme sa chúlili na palube bez prístrešia pred šľahajúcim dažďom a vodnými spfškami a ja som si myslela, že zomrieme od zimy alebo sa utopíme. Najvzácnejšie knihy sme si pritiskali k hrudi, ako by to boli nemluvnatá, ktoré musia zostať v teple a suchu. Celou cestou do Paríža sme predstierali, že sme niekým, kým sme neboli – kupec a jeho mladý učeň, pútnici na ceste do Chartres, potulní pocestní, pán nízkeho postavenia s pážaťom cestujúci pre zábavu, žiak a jeho tútor smerujúci na univerzitu v Paríži. Čokoľvek, len aby sme nemuseli priznať, že sme noví kresťania, podozrivá dvojica páchnuca dymom z hranice, ktorý nám stále li-pol na šatách, v spánku stále prenasledovaná nočnými morami.

V Paríži sme sa stretli s matkinými bratancami, ktorí nás poslali k príbuzným do Amsterdamu, a tí nás nasmerovali do Londýna. Museli sme skrývať svoj pôvod, mali sa z nás stať Londýnčania. Mali sa z nás stať protestantskí kresťania. Vraj sa nám to zapáči. Mne sa to musí zapáčiť.

Naši príbuzní – ľudia, ktorých mená sa nesmú vyslovovať, ktorých viera musí zostať utajená, ľudia, ktorým je súdené žiť na úteku, ktorých vyhнали zo všetkých krajín kresťanského sveta – sa tajne usadili v Londýne, Paríži či Amsterdame. Všetci žijeme ako kresťania, dodržiavame cirkevné zákony, sviatky a pôstne dni, zvyčajné rituály. Mnohí z nás, ako moja matka, úprimne veria v obe viery, tajne dodržiavajú sabat, zapalujú ukryté sviečky, pripravujú pokrmy, robia bežné domáce práce, svätia sabat útržkami napoly zabudnutých židovských modlitieb a na druhý deň idú s čistým svedomím do kostola na omšu. Moja matka ma učila všetko, čo si pamätala z Biblie a židovskej Tóry, ako jedno náboženstvo. Upozorňovala ma, že spojenia našej rodiny a naša viera sú tajomstvo, hlboké a nebezpečné tajomstvo. Musíme byť diskretní a veriť v Boha, v kostoly, ktoré sme tak štedro obdarovávali, v našich priateľov – mníšky, kňazov a učiteľov, ktorých sme dobre poznali. Keď prišla inkvizícia, chytali nás ako bezbranné kurčatá, ktorým treba zakrútiť krkom.

Podobne ako my ušli aj iní a tak ako my sa vynorili v iných veľkých kresťanských mestách, aby tam s pomocou vzdialených príbuzných či lojalných

priateľov našli útočisko. Naša rodina nás prostredníctvom odporúčajúcich listov dostala do Londýna k rodine Izraelitov, ktorí používali priezvisko Carpenter. Dohodli moje zasnúbenie s ich synom, pomohli otcovi kúpiť tlačiarenský lis a našli nám bývanie nad obchodíkom na Fleet Street.

V prvých mesiacoch po príchode som sa začala oboznamovať s ďalším mestom a otec si otvoril kníhkupectvo, pevne odhodlaný prežiť a postarať sa o mňa. O jeho texty bol veľký záujem, najmä o kópie evanjelií, ktoré prepašoval za pásom nohavíc a potom preložil do angličtiny. Kupoval knihy a rukopisy, ktoré kedysi patrili do knižníc kláštorov zničených Henrichom, kráľom, ktorý vládol pred mladým Eduardom. Starý kráľ Henrich rozmetal učenie storočí do vetra a v každom obchodíku na každom rohu mali kopu písomností, ktoré sa dali kúpiť za babku. Pre kníhkupca to bol hotový raj. Otec každý deň vyrážal do mesta a zakaždým sa vracal so vzácnymi a unikátnymi písomnosťami, a keď ich vyčistil a usporiadal, všetci ich chceli kúpiť. V Londýne bol o Sväté písmo obrovský záujem. Večer, aj keď už padal únavou, tlačil krátke kópie evanjelií a jednoduchých textov pre veriacich, všetky v angličtine, všetky zrozumiteľné a jednoduché. Ľudia v tejto zemi boli odhodlaní vzdelávať sa sami a zaobísť sa bez kňazov – aspoň to ma mohlo tešiť.

Texty sme predávali lacno, sotva za výrobnú cenu, aby sme širili slovo Božie. Dávali sme najavo, že veríme v šírenie slova Božieho medzi ľuďmi, lebo z nás boli presvedčení protestanti. Nemohli by sme byť lepšími protestantmi, ani keby od toho záviseli naše životy.

Lenže tie od toho, samozrejme, záviseli.

Ja som vybavovala rozličné veci, čítala korektúry, pomáhala s prekladmi, obsluhovala tlačiarenský lis, ako sedlár zošívava špicatou ihlicou väzby kníh, čítala na kameni tlačiarenského lisu opačne vysádzané písmená. Keď mi vystala voľná chvíľa, postávala som vonku pred obchodom a pozývala dnu okoloidúcich. Stále som nosila chlapčenské šaty, ktoré som mala na sebe pri našom úteku, a všetci ma pokladali za záhaľčivé chlapčisko v nohavičiach, z ktorých mu vytŕčajú holé lýtky, s bosými nohami obutými v starých topánkach, s čiapkou nakrivo. Vždy keď vyšlo slnko, potulovala som sa okolo nášho obchodíka ako povaľač, vpíjala som do seba slabé anglické slnečné lúče a lenivo sa rozhliadala po ulici. Vpravo od nás mal obchod iný kníhkupec, bol však menší ako ten náš a s lacnejším tovarom. Vľavo sídlil vydavateľ lacných kníh, básní,

balád a traktátov pre potulných cestujúcich, za ním maliar portrétov a iluminátor. Všetci na tejto ulici pracovali s papierom a tlačiarenskou čerňou a otec mi hovoril, že by som mala byť vďačná za život, pri ktorom nebudem mať na dlani mozole. Mala by som byť vďačná, ale nebola som.

Tá úzka ulička mi pripadala ešte úbohejšia ako naše prechodné ubytovanie v Paríži. Domčeky boli nalepené jeden na druhom, všetky sa nakláňali ako prikrčený opilci k rieke, nad dlažbobnými kockami čneli štítové okná, ktoré zakrývali oblohu, takže bledé slnečné lúče pretínali v pásoch hlinou omietnuté steny ako trhliny na rukáve. Všade bol príšerný zápach ako na vidieckom gazdovstve. Každé ráno sa ženy vykláňali z okien a vylievali hnilobný obsah nočníkov a lavórov do stoky uprostred ulice, odkiaľ sa splašky pomaly plavili preč a napokon sa lenivo vliali do páchnuceho koryta Temže.

Chcela som žiť na dajakom lepšom mieste, v dome so záhradou plnou stromov a kvetov a s výhľadom na rieku ako princezná Alžbeta. Chcela som byť čosi lepšie než otrhaný kníhkupcov učeň, maskované dievča, žena, ktorej je predurčené vydať sa za cudzieho človeka.

Keď som raz stála pred domom a vyhrievala sa na slnku ako mrzutá španielska mačka, začula som na dlažbobných kockách cenganie ostrôh. Vyvalila som oči a spozornela. Predo mnou stál mladý muž vrhajúci dlhý tieň. Bol prepychovo oblečený, na hlave vysoký klobúk, cez plecيا prehodený plášť, pri boku ľahký strieborný kord. Bol to ten najočarujúcejší a najkrajší muž, akého som kedy videla.

Hľadela som naňho ako na anjela, ktorý zostúpil z nebies. A ako by to nebolo už samo osebe ohromujúce, za ním stál ešte jeden muž.

Vyzeral starší, asi tridsaťročný, mal bledú pleť učenca a tmavé, hlboko posadené oči. Také typy som už videla. Prichádzali do otcovho obchodu v Aragone aj v Paríži a patrili k otcovým zákazníkom a priateľom v Londýne. Bol to učenec, poznala som to podľa jeho nahrbených pliec a zohnutého krku. A aj spisovateľ, všimla som si škrvnu od atramentu na prostredníku jeho pravej ruky. Ale bol ešte čosi viac – mysliteľ, muž pripravený hľadať to, čo je skryté. Bol to nebezpečný muž, ktorý sa nebál kacírstiev ani otázok, vždy sa chcel dozvedieť viac, muž, ktorý hľadal za pravdou ďalšiu pravdu.

V Španielsku som poznala jezuitského kňaza, ktorý vyzeral celkom rovnako. Chodieval do otcovho obchodu a zháňal staré rukopisy, staršie než Biblia, dokonca staršie ako slovo Božie. Poznala som aj židovského učenca, ktorý sa mu podobal. Aj on prichádzal do otcovho obchodu a žiadal zakázané knihy,

zvyšky Tóry a zákonov. Jezuita a učenc k nám chodievali kupovať knihy často, ale jedného dňa neprišli a viac sa neukázali. Myšlienky sú v tomto svete nebezpečnejšie než nabrúsené meče, polovica z nich je zakázaná a tá druhá vedie človeka k pochybnostiam o našej zemi a jej mieste uprostred vesmíru.

Tí dvaja, božský mladík a starší muž pripomínajúci kňaza, ma natoľko zaujali, že som si nevšimla tretieho. Bol zahalený v bielom háve jagajúcom sa ako striebro. Pre ligot slnka na jeho žiarivom plášti som ho takmer nevidela. Snažila som sa mu zazrieť tvár, ale žiara striebra ma oslepovala. Zažmurkala som, ale stále som mu ju nevidela. Potom som sa spamätala a uvedomila som si, že nech sú tí ľudia ktokoľvek, miera k dverám susedného kníhkupectva.

Vrhla som pohľad na tmavé dvere nášho obchodu, kde otec miešal čerstvú čerň a nevidel, ako som takmer prepásla zákazníkov. V duchu som si vynadala, skočila som im do cesty a zvučne s novo pochyteným anglickým prízvukom som zvolala: „Dobry deň, páni! Čo si želáte? Máme najlepšiu zbierku kníh pre zábavu aj poučenie, akú v Londýne nájdete, veľmi zaujímavé rukopisy za výhodné ceny, tie najpôvabnejšie kresby vytvorené majstrami...“

„Hľadám obchod tlačiaru Olivera Greena,“ prerušil ma mladý muž.

Vo chvíli, keď po mne preletel pohľadom tmavých očí, som zostala ako primrazená, akoby sa všetky londýnske hodiny náhle zastavili a ich odbíjanie stíchlo. Túžila som ho objať – priamo tam, v zimnom slnku, v jeho červeno prešivanom kabátci a už nikdy ho nepustiť. Chcela som, aby sa na mňa pozrel a videl vo mne to, čím skutočne som – nie otrhané chlapčisko so špinavou tvárou, ale dievča, takmer mladú ženu. Jeho pohľad však po mne ľahostajne preletel, spočinul na našom obchode a ja som sa spamätala a rýchlo som všetkým trom otvorila dvere.

„Toto je obchod učenca a kníhkupca Olivera Greena. Nech sa páči, vjdite, páni,“ vyzvala som ich a zakričala do tmavej miestnosti vnútri: „Otec! Prišli za tebou traja vzácní páni!“

Počula som hrmot, keď od tlačiarenského lisu odstrčil vysokú stoličku, a vzápätí vyšiel von, utierajúc si ruky do zástery. Sprevádzala ho vôňa čierne a potlačeného papiera. „Vitajte,“ povedal. „Vitajte obaja.“ Mal na sebe svoj zvyčajný čierny oblek, manžety košeľe poškrvnené čerňou. Na okamih som ho videla ich očami – asi päťdesiatročného muža s prešedivenými vlasmi a vráskavou tvárou, vysokého, ale so zhrbeným chrbtom.

Kývol mi a ja som vytiahla spod pultu tri stoličky, ale páni si nesadli, zostali stáť a rozhliadali sa.

„Čím vám môžem poslúžiť?“ spýtal sa otec. Videla som, že z nich má strach, zo všetkých troch, z príťažlivého mladého muža, ktorý odložil kloúbik a odhrnul si z tváre tmavé vlnité vlasy, z nenápadne oblečeného staršieho muža aj z ich tichého spoločníka v oslnivo bielom háve.

„Hľadáme kníhkupca Olivera Greena,“ povedal mladý pán.

Otec prikývol. „Ja som Oliver Green,“ odvetil ticho s výrazným španielskym prízvukom. „Veľmi rád vám poslúžim. Vyhoviem vám v súlade so zákonmi tejto zeme a jej zvyklosťami...“

„Áno, áno,“ prerušil ho mladý muž rázne. „Počuli sme, že ste práve prišli zo Španielska, pán Green.“

Otec znova prikývol. „Áno, prišiel som len nedávno, ale zo Španielska som odišiel už pred tromi rokmi, pane.“

„Ste Angličan?“

„Teraz už áno, ak to tak smiem povedať,“ odvetil otec opatrne.

„Vaše priezvisko znie anglicky.“

„Pôvodne som sa menoval Verde,“ vysvetľoval otec so zdráhavým úsmevom. „Ale Angličanom sa ľahšie vyslovuje Green.“

„A ste kresťan? Vydavateľ kresťanskej teológie a filozofie?“

Videla som, ako otec pri tej nebezpečnej otázke nasucho prehltol, ale odpovedal pevným, pokojným hlasom. „Samozrejme, pane.“

„Príslušník novej, reformovanej cirkvi, alebo tej starej, tradičnej?“ spýtal sa mladý muž veľmi ticho.

Otec nevedel, akú odpoveď chcú počuť, a netušil, čo od nej závisí. Mohli by nás obesiť, upáliť či poslať na popravisť, lebo takto sa dnes v tejto zemi za mladého kráľa Eduarda zaobchádzalo s kacírmi.

„Reformovanej,“ odvetil váhavo. „V Španielsku som bol vyznávačom starej viery, no teraz som príslušníkom anglikánskej cirkvi.“ Na okamih sa odmlčal. „Buď Bohu chvála,“ dodal. „Som pokorným služobníkom kráľa Eduarda a nechcem nič iné, iba žiť v súlade s jeho zákonmi, ctiť jeho cirkev a vykonávať svoje remeslo.“

Cítila som, ako sa z neho rinie pot páľčivý ako dym a vydesilo ma to. Pošúchala som si chrptom ruky líce, akoby som si zotierala sadze z ohňa. „To je v poriadku, otec. Určite chcú naše knihy, nie nás,“ zašepkala som po španielsky.

Otec prikývol na znamenie, že ma počul. Mój šepot však neušiel tomu mladému pánovi. „Čo ten chlapec povedal?“

„Vravím, že ste učenci,“ zaklamala som po anglicky.

„Choď dnu, *querida*,“ povedal mi rýchlo otec. „Odpustite tomu dieťaťu, páni. Pred tromi rokmi mi zomrela manželka a to dieťa nemá v hlave všetko v poriadku, hodí sa len na stráženie dverí.“

„Hovorí však pravdu,“ poznamenal starší muž prívetivo. „Neprišli sme vám robiť problémy, nemusíte sa báť. Chceme si len pozrieť vaše knihy. Som učenc, nie inkvizítor. Rád by som videl vašu knižnicu.“

Postávala som pri dverách a starší muž sa ku mne obrátil. „Prečo si hovoril o troch pánoch?“ spýtal sa.

Otec luskol prstami, aby som sa vytratila, ale mladý pán povedal: „Počkajte. Nechajte toho chlapca odpovedať. Nikomu to neuškodí. Sme tu len dvaja, chlapče. Koľko nás vidíš?“

Preletela som pohľadom zo staršieho muža na pekného mladého pána a videla som, že sú skutočne iba dvaja. Ten tretí v oslnivo bielom háve bol preč, akoby tam nikdy nebol.

„Videla som za vami tretieho muža, pane,“ vysvetľovala som tomu staršiemu. „Vonku na ulici. Prepáčte. Už tu nie je.“

„Je pomätená, ale inak dobré dievča,“ prehodil otec a naznačil mi, aby som odišla.

„Nie, počkajte,“ ozval sa mladý muž. „Počkajte chvíľu. Myslel som, že je to chlapec. Takže dievča? Prečo ju obliekate ako chlapca?“

„A kto vlastne bol ten tretí?“ spýtal sa ma jeho spoločník.

Otec bol z tej palby otázkou čoraz väčšmi vystrašený. „Nechajte ju odísť,“ žiadal prosebne. „Je to len dievča, malé dievča s pomútenou myslou, stále otrávené matkinou smrťou. Podťe, ukážem vám svoje knihy a mám tu aj vzácne rukopisy, ktoré by vás mohli zaujímať tiež. Ukážem vám...“

„Áno, rád sa na ne pozriem,“ vyhlásil starší muž. „Ale najprv sa chcem porozprávať s týmto dieťaťom. Môžem?“

Otec ustúpil, takému vznešenému pánovi to nemohol odmietnuť. Starší muž ma chytil za ruku a odviedol ma doprostred obchodíka, kam cez okno z farebného skla dopadal záblesk svetla. Zdvihol mi bradu a obracal mi tvár najprv na jednu a potom na druhú stranu.

„Ako vyzeral ten tretí?“ spýtal sa ma ticho.

„Bol celý v bielom,“ vydralo sa zo mňa cez zovreté pery. „Oslnivý.“

„Čo mal oblečené?“

„Videla som len biely plášť.“

„A na hlave?“

„Videla som len belobu.“

„A jeho tvár?“

„Tú som nevidela, lebo ma oslepoval jas.“

„Myslíš, že mal dajaké meno, dieťa?“

Cítila som, ako mi to meno splýva z perí, aj keď som tomu nerozumela. „Uriel.“

Ruka pod mojou bradou sa nepohla. Muž sa mi zahľadel do tváre, akoby sa usiloval vo mne čítať ako v jednej z otcových kníh. „Uriel?“

„Áno, pane.“

„Už si to meno niekedy počula?“

„Nie, pane.“

„Vieš, kto je Uriel?“

Pokrútila som hlavou. „Len mi zišlo na um, že tak sa volal ten, čo s vami prišiel. Ale to meno som nikdy predtým nepočula.“

Mladší muž sa obrátil k môjmu otcovi. „Keď hovoríte, že je pomätená, máte na mysli, že má schopnosť jasnovidnosti?“

„Rozpráva z cesty,“ odvetil otec tvrdohlavo, „Nič viac. Je to dobré dievča, posielam ju každý deň do kostola. Nechce nikoho uraziť, iba hovorí, čo jej zide na um. Nemôže si pomôcť. Jednoducho je bláznivá.“

„A prečo ju obliekate ako chlapca?“ spýtal sa.

Otec pokrčil plecami. „Časy sú zlé, vzácní páni. Musel som ju previezť cez Španielsko a Francúzsko a potom cez Nizozemsko bez matky, ktorá by ju strážila. Musím ju posielat' na pochôdzky a pomáha mi aj v obchode. Bolo by pre mňa jednoduchšie, keby bola chlapcom. Keď dospeje v ženu, bude nosiť šaty, ale nebudem si s ňou vedieť rady. S dievčaťom budem stratený. Ale mladého chlapca zvládnem, ako chlapec mi môže byť užitočná.“

„Je jasnovidná,“ vydýchol starší muž. „Chvála Bohu, prišiel som hľadať rukopisy a našiel som dievča, ktoré vidí Uriela a pozná jeho sväté meno.“ Obrátil sa k otcovi. „Má nejaké vedomosti o posvätných veciach? Číta niečo okrem Biblie a katechizmu? Číta vaše knihy?“

„Prisahám pred Bohom, že nie,“ zaklamal otec čo najpresvedčivejšie. „Vychovávam ju k poslušnosti a v nevedomosti. Nič nevie, prisahám. Vôbec nič.“

Starší muž pokrútil hlavou. „Prosím, nebojte sa ma,“ povedal nám obom láskavo. „Môžete mi dôverovať. To dievča je jasnovidné, však?“

„Nie,“ opakoval otec odvážne, popierajúc to kvôli môjmu bezpečiu. „Je len obyčajný blázon, bremeno môjho života. Je s ňou viac starostí, než je

hodna. Keby som mal príbuzných, ku ktorým by som ju mohol poslať, urobil by som to. Nestojí za vašu pozornosť...“

„Upokojte sa,“ chlácholil ho mladý muž. „Neprišli sme vám robiť problémy. Tento pán je John Dee, môj učiteľ. Ja som Robert Dudley. Nemusíte sa nás báť.“

Pri vyslovení tých mien otec ešte viac znervóznel, a právom. Ten pekný mladý pán bol synom najvýznamnejšieho muža v zemi – lorda Johna Dudleyho, ochrancu samého anglického kráľa. Keby sa im zapáčila otcova knižnica, mohli by sme dodávať knihy aj kráľovi, učenému kráľovi, a zarobiť celý majetok. Ale keby im pripadali naše knihy poburujúce alebo bezbožné, kacírské, pochybovačné alebo priveľmi novátorské, mohli by nás poslať do väzenia, do exilu alebo dokonca na smrť.

„Ste veľmi láskavý, pane. Mám vám priniesť svoje knihy do paláca? Tu je veľmi slabé svetlo na čítanie, netreba, aby ste sa znižovali k môjmu biednemu obchodíku...“

Starší muž ma nepúšťal. Stále ma držal za bradu a hľadel mi do tváre.

„Mám výklady Biblie,“ pokračoval otec náhlivo. „Niektoré veľmi staré, v latinčine a gréčtine, a tiež knihy v iných jazykoch. Mám nákresy rímskych chrámov s presnými rozmermi, kópie dajakých matematických tabuliek, ktoré som dostal, ale, samozrejme, nemám také znalosti, aby som im porozumel. Mám kresby z anatómie od gréckych...“

Muž, ktorý sa volal John Dee, ma konečne pustil. „Môžem vidieť vašu knižnicu?“

Otec zaváhal. Zdráhal sa tomu mužovi dovoliť, aby si prezeral police a zásuvky s jeho zbierkou. Obával sa, že niektoré knihy by mohli byť teraz za novej vlády zakázané ako kacírské. Vedela som, že knihy tajnej múdrosti v gréčtine a hebrejčine sú vždy ukryté za posuvnou zadnou stenou knižnice. Ale aj tie vystavené nás mohli v týchto nepredvídateľných časoch dostať do ťažkostí. „Prinesiem vám ich sem?“

„Nie, pôjdem dnu.“

„Ako si želáte, pane,“ podvolil sa. „Bude mi čťou.“

Vykročil do vnútornej miestnosti a John Dee šiel za ním. Mladý pán, Robert Dudley, si sadol na jednu zo stoličiek a so záujmom sa na mňa zahľadel.

„Koľko máš rokov? Dvanásť?“

„Áno, pane,“ zaklamala som pohotovo, aj keď som v skutočnosti mala takmer štrnásť.

„A si dievča prezlečené za chlapca.“

„Áno, pane.“

„A nechystáš sa vydať?“

„Ešte nie.“

„Ale zasnuby sú už na dohľad?“

„Áno, pane.“

„Koho ti otec vybral?“

„Keď budem mať šesťnásť rokov, mám sa vydať za bratanca z matkinej strany,“ odvetila som. „Ale veľmi po tom netúžim.“

„Si dievča,“ usmial sa. „To hovoria všetky mladé dievčatá.“

Vrhla som naňho pohľad, v ktorom sa zreteľne zračila moja nespokojnosť.

„Fíha! Urazil som ťa, chlapčenská dievčinka?“

„Viem, čo chcem a čo nechcem, pane,“ namietla som ticho. „A nie som ako ostatné.“

„Očividne nie. Tak čo teda chceš?“

„Nechcem sa vydať.“

„A ako sa užíviš?“

„Chcela by som mať vlastný obchod a tlačiť vlastné knihy.“

„A myslíš, že by to dievča, dokonca aj pekné dievča v nohavičiach, zvládlo bez manžela?“

„Ja určite áno,“ odvetila som. „Aj vdova Worthingová na druhej strane ulice má svoj obchodík.“

„Vdova mala manžela, ktorý jej zanechal veľa peňazí, nemusela si ich zarobiť sama.“

„Aj dievča si môže zarobiť veľa peňazí,“ trvala som na svojom. „Myslím, že aj dievča dokáže viesť obchod.“

„A čo iné ešte dievčatá vedia?“ doberal si ma. „Velit loďstvu? Armáde? Vládnúť kráľovstvu?“

„Uvidíte, že žena bude vládnuť kráľovstvu a bude mu vládnuť lepšie než ktokoľvek iný na svete pred ňou,“ odsekla som a pozrela som sa mu do tváre. Ruka mi vyletela k ústam. „To som nechcela povedať,“ ospravedlňovala som sa. „Viem, že žene by mal vždy vládnuť otec alebo manžel.“

Díval sa na mňa, akoby toho chcel počuť viac. „Naozaj si myslíš, chlapčenská dievčinka, že sa dožijem chvíle, keď bude kráľovstvu vládnuť žena?“

„V Španielsku sa to už stalo,“ šepľala som. „Kedysi. Kráľovná Izabela.“

Príkývol a nechal to tak, akoby sa nechcel púšťať na nebezpečnú pôdu. „No dobre. Poznáš cestu k palácu Whitehall, chlapčenská dievčinka?“

„Áno, pane.“

„Takže keď si pán Dee vyberie knihy, ktoré chce čítať, prinesieš ich do mojich komnát, áno?“

Prikývla som.

„Ako sa darí otcovmu obchodu?“ spýtal sa. „Predáte veľa kníh? Chodí k vám veľa zákazníkov?“

„Ide to,“ odvetila som opatrne. „Ale ešte len začíname.“

„Tvoj dar v obchode nevyužíva?“

Pokrútila som hlavou. „To nie je dar, podľa neho je to skôr bláznovstvo.“

„Hovoriš nahlas, čo ti zide na um? Vidiš to, čo iní nevidia?“

„Niekedy.“

„A čo si videla, keď si sa pozrela na mňa?“

Hovoril veľmi ticho, akoby ma vyzýval, aby som tiež šepkala. Preletela som pohľadom po jeho čizmách, silných nohách, krásnom kabátcí, jemných záhyboch bielej naberanej náprsenky, zmyselných ústach a prižmúrených tmavých očiach. Usmieval sa, ako keby chápal, že moje líca, uši, dokonca vlasy horia, ani čo by mi na hlavu svietilo cez jeho podobu španielske slnko. „Keď som vás zbadala, pomyslela som si, že vás poznám.“

„Z minulých čias?“ spýtal sa.

„Z čias, ktoré prídu,“ zamrmlala som rozpačito. „Zišlo mi na um, že vás raz spoznám.“

„Ale určite nie ako chlapec.“ Pri tej nemravnej myšlienke sa sám pre seba usmial. „A v akom budem postavení, keď ma spoznáš, chlapčenská dievčinka? Budem významný muž? Budem vládnuť kráľovstvu a ty povedieš obchod s knihami?“

„Dúfam, že budete významným mužom,“ odvetila som meravo. Viac som mu nemienila prezradiť. Jeho priateľské doberanie vo mne nesmelo vyvolať pocit, že je bezpečné mu dôverovať.

„A čo si o mne myslíš teraz?“ spýtal sa vľúdne.

Mimovoľne som sa nadýchla. „Myslím, že budete mať problémy s jednou mladou ženou, ktorá nenosí nohavice.“

Nahlas sa rozosmial. „Daj Boh, aby to bola pravda,“ prehodil. „Ale s dievčatami nemávam problémy, skôr mi naháňajú strach ich otcovia.“

Nemohla som si pomôcť, úsmev som mu opätovala. Keď sa smial, akoby mu tancovali oči, čo ma nútilo tiež sa rozosmiať a povedať čosi mimoriadne vtipné a dospelé, aby vo mne nevidel dieťa, ale mladú ženu.